

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อปีค.ศ.1990 และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism, Biotourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนว่า "การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย" โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยว ที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แห่งประเทศไทย, 2539)

อำเภอพานั้นเป็นอำเภอหนึ่งในแม่ฮ่องสอนและถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในอดีตอำเภอพานั้นเป็นเมืองที่เป็นจุดแวะพักระหว่างทางของนักเดินทางระหว่างเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอนด้วย แต่ในปัจจุบันอำเภอพานั้นจัดได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอมากมายและหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และ ด้านธรรมชาติที่ยังมีความสมบูรณ์อยู่อย่างมาก จุดนี้เองจึงทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจที่จะไปท่องเที่ยวในอำเภอพานั้นมากยิ่งขึ้น

แม้ในช่วงระหว่างปี 2549 - 2550 เศรษฐกิจไทยประสบภาวะถดถอยของการใช้จ่ายภายในประเทศ ในขณะที่ได้รับแรงขับเคลื่อนจากภาคการส่งออกที่สามารถขยายตัวได้ดี ขณะที่ภาคการท่องเที่ยวต่างชาติถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยในปี 2550 รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติตามระบบการคำนวณของ ททท. (TAT basis) อยู่ที่ 547 พันล้านบาท ขยายตัวที่ร้อยละ 13.6 ต่อปี ถือเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 50 ของการส่งออกบริการ (Export of service) ของประเทศไทย และคิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 6.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ขณะที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ คาดการณ์ก่อนปี ค.ศ. 2551 จะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศได้ประมาณ 610 พันล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 11.4 ต่อปี ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ 14.5 ล้านคน คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 0.4 ต่อปี แต่จากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง ทำให้กลุ่มผู้ประท้วงปิดสนามบินสุวรรณภูมิและเกิดเหตุจลาจลกลางเมืองที่กรุงเทพฯ ในช่วงที่ผ่านมานั้น จะส่งผลต่อจิตวิทยาของนักท่องเที่ยวด้านความเชื่อมั่น ทำให้คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงในช่วงดังกล่าวทันทีที่ประมาณ 5-6 ล้านคน (Macroeconomic Analysis Group: Fiscal Policy Office, 2551)

ซึ่งผลจากความไม่สงบภายในประเทศนั้นเป็นสาเหตุทำให้การท่องเที่ยวของไทย มีการคาดการณ์ว่าประเทศไทยกำลังสูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยววันละ 7 ล้านดอลลาร์ และมีการประเมินว่าจำนวนนักท่องเที่ยวอาจลดลง 3.5 ล้านคน จากแผนที่ตั้งเป้าไว้ ถ้าสถานการณ์ยังบานปลายไปจนถึงเดือนธันวาคม ขณะที่เมื่อปี พ.ศ. 2550 มีนักท่องเที่ยว 14.8 ล้านคน เดินทางมาเที่ยวในประเทศไทย ประเทศไทยสูญเสียรายได้จากการส่งออกและนำเข้า เพราะการปิดสนามบินสุวรรณภูมิและสนามบินดอนเมือง ประมาณวันละ 3 พันล้านบาท ยอดสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศหายไปนับตั้งแต่พวกเขาสามารถรอการส่งสินค้าทางเรือ และกำลังหันไปซื้อสินค้าจากคู่แข่ง ในระยะทางการส่งออกของไทยจะได้รับผลกระทบหนักจากการที่บรรดาบริษัทประกันจะขึ้นค่าธรรมเนียมอันเนื่องมาจากความเสี่ยงด้านการเมือง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

แต่ถึงอย่างไรการท่องเที่ยวก็ยังถือได้ว่าเป็นรายได้หลักของประเทศไทย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นภาคบริการที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศได้อย่างมหาศาล โดยจากปี พ.ศ. 2546 - 2550 นั้นรายได้จากการท่องเที่ยวของไทยมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี และมีมูลค่าการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าในทางบวกอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่า 253,458.31 ล้านบาท 300,494.86 ล้านบาท 286,657.31 ล้านบาท 386,234.36 ล้านบาท และ 447,306.48 ล้านบาท ตามลำดับ ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 คุณการท่องเที่ยวของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2546 ถึง 2550

รายการ		จำนวน นักท่องเที่ยว ต่างชาติที่มา เที่ยวไทย (คน)	รายได้จาก การ ท่องเที่ยว ของไทย (ล้านบาท)	จำนวน นักท่องเที่ยว ไทยไป ต่างประเทศ (คน)	รายจ่ายจาก การท่องเที่ยวของ คนไทย (ล้านบาท)	ดุลการ ท่องเที่ยว ของไทย (ล้านบาท)
2546	จำนวน	10,004,543	309,269.02	2,040,578	55,810.71	253,458.31
	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)	-7.36	-4.39	-3.64	-14.74	-1.77
2547	จำนวน	11,650,703	384,359.77	2,595,021	83,864.91	300,494.86
	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)	+16.46	+24.28	+29.45	+50.27	+18.56
2548	จำนวน	11,516,936	367,380.36	2,936,189	80,723.05	286,657.31
	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)	- 1.15	- 4.42	+ 13.15	- 3.75	- 4.60
2549	จำนวน	13,821,802	482,319.17	3,253,311	96,084.81	386,234.36
	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)	+ 20.01	+ 31.29	+ 10.80	+ 19.03	+ 34.74
2550	จำนวน	14,464,228	547,781.81/P	3,890,497	100,475.33	447,306.48/P
	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)	+ 4.65	+ 13.57	+ 19.59	+ 4.57	+ 15.81

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2546-2550

หมายเหตุ ^P: ข้อมูลเบื้องต้น

รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยในปีพ.ศ.2549 นั้นถึงแม้จะมีเพิ่มมากขึ้นแต่จะสังเกตได้ว่า นักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายลดน้อยลงในหลายภาคของประเทศไทยแต่จากการที่การท่องเที่ยวในภาคเหนือได้ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากจึงส่งผลให้ภาคเหนือสามารถมีแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายเงินเพิ่มมากขึ้นในการท่องเที่ยวซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 7.20 ซึ่งในส่วนนี้เองทำให้สามารถสรุปได้ว่าภาคเหนือมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการท่องเที่ยวเป็นภาคที่มีส่วนสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากด้วยเช่นเดียวกัน ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 เปรียบเทียบรายได้จากการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ปีพ.ศ.2549

ภูมิภาค	รายได้จากการท่องเที่ยว(ล้านบาท)				ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง(บาท)	
	นักท่องเที่ยว	Δ (%)	คนไทย	ต่างประเทศ	บาท/ คน/ครั้ง	Δ (%)
รวมทั้งหมด	705,046.58	+ 13.37	365,276.28	339,770.30	3,525.70	- 1.23
ภาคเหนือ	67,742.31	+ 20.24	42,125.06	25,617.25	3,239.20	+ 7.20
กรุงเทพมหานคร	336,621.89	- 4.03	190,973.82	145,648.07	8,023.90	- 2.01
ภาคกลาง(ไม่รวม กทม.)	15,353.77	+ 14.08	12,108.22	3,245.55	995.80	- 0.18
ภาคตะวันตก	27,251.05	+ 14.00	19,908.09	7,342.96	1,684.60	+ 5.47
ภาคตะวันออก	77,932.50	+ 10.57	28,953.63	48,978.87	2,295.90	- 1.19
ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	32,847.97	+ 7.66	31,006.20	1,841.77	1,534.40	- 0.74
ภาคใต้	147,297.09	+ 92.71	40,201.26	107,095.83	4,019.10	+ 4.94

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2549

หมายเหตุ : ค่าใช้จ่ายไม่นับรวมค่าพาหนะเดินทางระหว่างจังหวัด

จากเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมี

จำนวนลดน้อยลงเป็นอย่างมากจึงทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจให้เศรษฐกิจของประเทศไทยยังมีการพัฒนาและเติบโตอยู่ได้เพราะนักท่องเที่ยวชาวไทยนั้นยังคงมีการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศอยู่เพราะฉะนั้นในสถานการณ์แบบนี้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นจึงหันมาให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวชาวไทย และมีการออกนโยบายกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศมากยิ่งขึ้นอยู่อย่างมากขณะนี้

เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดที่ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลถึงเรื่องการวิเคราะห์อุปสงค์การท่องเที่ยวงานเชิงนิเวศในเขตอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการพิจารณาดำเนินการศึกษาทางด้านวิเคราะห์อุปสงค์การท่องเที่ยวงานเชิงนิเวศ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว ตลอดจนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ โดยการศึกษาจะสะท้อนถึงลักษณะของการท่องเที่ยว รวมถึงลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวไปยังอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวยังสถานที่นั้นๆ ซึ่งจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (จังหวัดแม่ฮ่องสอน) ผู้เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจ สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาเพื่อวางแผนแก้ไขปัญหา และการวางแผนดำเนินกลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นการส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความต้องการภายในท้องถิ่นและชะลอการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการค้า นโยบายการท่องเที่ยวของไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมของการท่องเที่ยวงานเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวงานเชิงนิเวศในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

เพื่อให้ทราบถึงอุปสงค์ของการท่องเที่ยวงานเชิงนิเวศ ในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวให้เหมาะสมและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินกิจการของธุรกิจด้านการท่องเที่ยว

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 300 คน ที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในช่วงเดือน กันยายน- ตุลาคม พ.ศ. 2552 โดยทำแบบสอบถามและเก็บข้อมูลทางด้าน พฤติกรรม ความพึงพอใจ และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว ภายใต้อธิบายว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอำเภอปาย เป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด

1.5 นิยามศัพท์

การท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจกรงานประจำ โดยปกติ การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางของคนจากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง เป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการพักผ่อน หรือหาความรู้ ซึ่งครอบคลุมถึงการเดินทางเพื่อธุรกิจตราบที่ผู้เดินทางยังมีได้ตั้งหลักแหล่งถาวร และไม่ได้รับรายได้เพื่อยังชีพจากเจ้าของถิ่นปลายทาง โดยการท่องเที่ยวยังเป็นผลรวมของประสบการณ์พิเศษกับสัมพันธภาพซึ่งเกิดจากการเดินทางและการพักผ่อนต่างถิ่นเป็นการชั่วคราว โดยมีได้ประกอบอาชีพ ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ คือ

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม ที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อปีค.ศ.1990 และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism, Biotourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนว่า "การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย" โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยว ที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชนขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย, 2539) สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้มีบุคคลหรือองค์กรต่างๆให้ความหมายและคำจำกัดความไว้มากมายเป็นที่ยอมรับในระดับหนึ่งและได้รับการอ้างอิงถึงเสมอที่สำคัญมีดังนี้ (อ้างอิงใน http://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Eco_Tour.html)

Ceballos Lascurain (1991) อาจจะเป็นคนแรกที่ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า "เป็นการท่องเที่ยว รูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยไม่ให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติ เหล่านั้น"(อ้างอิงในhttp://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Eco_Tour.html)

Elizabeth Boo (1991) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า "การท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชนหรือท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษาศึกษาและ สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม"(อ้างอิงในhttp://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Eco_Tour.html)

The Ecotourism Society (1991) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า "การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของ ระบบนิเวศและในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น"(อ้างอิงในhttp://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Eco_Tour.html)

Western (1993) ได้ปรับปรุงคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ The Ecotourism Society ให้สั้นและกระชับ แต่มีความหมายสมบูรณ์มากขึ้นคือ "การเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทำให้ชีวิตความเป็น อยู่ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น"(อ้างอิงในhttp://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Eco_Tour.html)

The Commonwealth Department of Tourism (1994) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือ การท่องเที่ยว ธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน คำว่า ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมยังครอบคลุมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นด้วย ส่วนคำว่ารักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืนนั้นหมายถึง การปันผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ(อ้างอิงในhttp://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Eco_Tour.html)

เสรี เวชบุษกร (2538) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า "การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ใน ท้องถิ่นด้วย"(อ้างอิงในhttp://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Eco_Tour.html)

จากการให้ความหมายและคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย

นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปอยู่ในสถานที่อันมิใช่ที่พักแรมของตน ซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราวตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป (มีการค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน) แต่ไม่เกิน 90 วัน เป็นการเดินทางไปโดยสมัครใจด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มิใช่การไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ ทั้งนี้ผู้โดยสารมาจากทางเรือสำราญทางทะเลแล้วไม่พักค้างคืนบนฝั่งก็จะไม่นับว่าเป็นนักท่องเที่ยว และผู้โดยสารผ่านที่แวะพักเพื่อต่อเครื่องบินก็จะไม่นับว่าเป็นนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved